

Posudek bakalářské práce:

Miluše WAGNEROVÁ, Farní kronika Olešnice (1787 – 1887).

Filosofická fakulta Jihočeské university v Českých Budějovicích, Ústav archivnictví a pomocných věd historických, České Budějovice 2008, 40 číslovaných + 137 nečíslovaných stran.

Není sporu o tom, že kroniky patří mezi historické prameny, které poutají pozornost – i když ta odborná se zatím soustředila pohříchu převážně na kroniky středověké, zatímco ty nejrozšířenější, a obvykle i nejznámější, byť nepoměrně mladší, jakými jsou kroniky obecní, ale i farní, zatím stále zůstávají spíše stranou zájmu. Ještě poněkud lépe jsou na tom kroniky obecní, zejména vzhledem k legislativnímu zakotvení jejich vedení a odborné péči o ně, jaká byla vyvíjena hlavně v druhé polovině 20. století a díky níž vznikly různé práce jim věnované – zatímco farní kroniky jsou nadále pramenem spíše opomíjeným (v minulosti zřejmě i z důvodů ideologických, kromě toho mohou být překážkou i jazykové bariéry a v současné době i dostupnost). O to záslužnější je bakalářská práce Miluše Wagnerové, která si pro své zkoumání vybrala farní kroniku jihočeské vsi Olešnice na Trhvosvinensku.

Vlastní bakalářskou práci rozdělila autorka do sedmi kapitol. V obligátním Úvodu (s. 7 – 10) přináší rozbor využitých pramenů a literatury; kromě (nepočtených) prací týkajících se kronik a farních pamětních knih se zaměřuje především na práce zabývající se církevními dějinami (zde jen malé upřesnění: práce A. Podlahy zahrnuje pouze období episkopátu arcibiskupa J. J. Breunera, nekončí tedy 18. stoletím, jak uvádí autorka) a práce věnované dějinám obce a regionu, nezapomíná ani na pomůcky či příručky všeobecného rázu. Druhá kapitola se zabývá stručným vylíčením církevního vývoje v pozdním novověku (s. 11 – 16), přičemž je rozdělena na tři podkapitoly, které přibližují organizační strukturu pražské arcidiecéze, církevní politiku Marie Terezie a Josefa II. a církevní správu po smrti Josefa II. Třetí kapitola (s. 17 – 21) seznamuje s historií obce Olešnice, čtvrtá (s. 22 – 25) s historií farnosti, pro niž bylo kromě literatury využito i údajů z farní kroniky. Vedení kronik, resp. příslušným normám pro vedení farních „pamětních knih“, je věnována pátá kapitola (s. 26 – 29). Tato část práce je o to přínosnější, že příslušné otázky dosud nejsou v literatuře zpracovány a autorka provedla původní výzkum ve fondu českobudějovické biskupské konzistoře. I když nejsou zprvu doloženy přesné pokyny pro vedení pamětních knih, zmínky o nich se objevují v církevních materiálech (především vizitačních protokolech) již v osmdesátých letech 18. století, detailní církevní instrukce (které autorka uvádí v překladu, i když by bylo vhodné uvést originální latinské znění, případně alespoň v poznámce) jsou

doloženy hned v letech devadesátých. Na vedení farních kronik se ovšem vztahovaly i státní normy, zejména guberniální nařízení z let 1795 a 1835. Přímo na olešnickou farní kroniku se posléze zaměřuje šestá kapitola, která je věnována jejímu popisu a zhodnocení jejích zápisů (s. 30 – 34). Autorka přináší popis vnějších znaků (rozměry, vazba, psací látka, filigrány, jazyk, písmo), poté sleduje způsob zaznamenávání zápisů a jejich četnost. Škoda, že přímo v textu nerozebírá detailně jednotlivé písaře (č. 1 – 7), kteří jsou uvedeni dále v tabulce 4/d, a neuvádí charakteristiku jejich písma; zamýšlí se ovšem nad jejich identitou (která není jednoznačná), přičemž využívá dochované zmínky o pověření místního učitele psaním kroniky a také konfrontace se seznamy olešnických farářů a učitelů (tabulky 4/a, 4/b, 4/c). Její argumentaci a závěry lze přitom označit za hodnověrné. Další část textu se zabývá hodnocením zápisů z obsahového hlediska a rozděluje je do několika základních tematických skupin (informace týkající se farnosti a případně jejího správce, dále stavebních úprav a oprav kostela a jeho vybavení, zprávy týkající se obce, mezi něž řadí i četné informace o požárech a o počasí, a konečně záležitosti týkající se celé monarchie, tj. především o vojenských událostech a korunovaci či úmrtí císaře, ale záznamy o narůstající drahotě s přesnými údaji o cenách); zde by bylo možné uvést pro jednotlivé skupiny záznamů konkrétní příklady či alespoň odkazy na kroniku. Závěr (s. 35 – 36) pak hodnotí farní kroniky a jejich výpovědní hodnotu zejména ve srovnání s obecními či školními kronikami a pro různá odvětví historiografie a řešení různých otázek. Vlastní text doplňuje seznam zkratk (s. 37) a dosti početný seznam nevydaných i vydaných pramenů i literatury, včetně internetových odkazů (s. 38 – 40).

Třebaže již samotný text bakalářské práce lze označit za přínosný a podnětný, představuje vlastně jen její část. Nedílnou (a mnohem rozsáhlejší) součástí práce je totiž jednak edice nejstarší části farní kroniky z let 1787 – 1887, jednak její překlad do češtiny, uvedené jako přílohy 2 a 3. Edici předchází ediční poznámka (příloha 1), k edici i překladu je doplněn místní i jmenný rejstřík (příloha 5/a-b) s odkazy na strany kroniky. Nutno konstatovat, že s transliterací textu kroniky i s jejím překladem se přitom M. Wagnerová vypořádala výborně (připomínám, že se jedná o 66 stran textu psaného převážně kurentem!), edice je vypracována podle zásad pro vydávání novověkých pramenů a překlad je velmi dobrý, navíc je doplněn i vysvětlujícím poznámkovým aparátem. Mezi přílohy ještě autorka zařadila již zmíněné přehledné tabulky olešnických farářů, resp. lokalistů, místních učitelů a písařů farní kroniky (tabulky 4/a-d), pro orientaci i schematické mapky dnešního Jihočeského kraje a Trhovošvinská (příloha 6/a-b), vhodně je doplněna ještě tabulka dobových měř a vah, vyskytujících se v textu kroniky (příloha 7), fotografické reprodukce titulních stran

kroniky a ukázky písma jednotlivých pisařů (příloha 8/a-b) a ilustrační vyobrazení (příloha 9/a-c). Přílohám předchází jejich seznam, chybí však průběžné stránkování, které bohužel poněkud ztěžuje orientaci v nich (byť u edice jsou rozhodující stránky kroniky, na něž je – správně - odkazováno i v rejstřících; ale právě rejstříky či další přílohy se již v oněch 137 stranách hledají hůře).

Lze říci, že edicí a překladem farní kroniky M. Wagnerová povýšila svou práci na vyšší úroveň. Její bakalářskou práci je tak možno hodnotit jako příspěvek jak k dosud opomíjenému zkoumání farních kronik, tak k dějinám obce (bylo by chvályhodné, kdyby se např. v obecním rozpočtu našly prostředky na vydání alespoň překladu, který by jistě byl zajímavý i pro obyvatele Olešnice a okolí), ale i k vydávání novověkých pramenů. Přestože jsem ve svém posudku uvedla některé drobné výhrady či připomínky (k nimž by se dalo přiřadit upozornění na některé, byť spíše ojedinělé gramatické chyby a chyby v interpunkci – jež lze nejspíše přičíst na vrub chvatu při dokončování práce a vzhledem k jejímu rozsahu nejsou nijak početné), považuji bakalářskou práci Miluše Wagnerové za velice zdařilou, konstatuji, že rozhodně splňuje nároky kladené na tento typ prací, a proto ji ráda jednoznačně doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit stupněm výborně.

V Praze dne 24. srpna 2008

Doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.